

KOMMUNALØKONOMISK SVERMANALYSE · REVIDERTE 2025-TALL · 16.06.2026

Namsos kommune

Omstilling på utgiftssiden mot 2030

Behovskorrigert KOSTRA-analyse av et namdalsk regionsenter med fallende folketall som allerede har strukket inntektssiden til taket — eiendomsskatt 3,9 av 4,0 % — og likevel drevet over evne ved å tappe disposisjonsfondet til drift i tre år på rad. Kommunen erkjenner selv «for raus tildelingspraksis» i pleie og omsorg og tar nå en bred, smertefull omstilling. Samtidig ser den lavt finansierte kommunehelsen ut som reell underdekning — med tilsynsdokumenterte forsvarlighetshull og dyre utskrivningsbøter.

+10,2 mill

pleie og omsorg over behov (2025), opp fra +0,8 i 2024 — kommunens egen «for raus tildelingspraksis» (kap. 2)

–12,2 mill

kommunehelse under behov (2025) — ser ut som underdekning, ikke villet effektivitet (kap. 3)

–0,2 %

netto driftsresultat 2025 — kommunen driver i underskudd; disposisjonsfondet tappes til drift

8,6 %

disposisjonsfond — driftsbåren og fallende, ikke fondssikret; netto lånegjeld 87,4 % (kap. 4)

Hovedår 2025 (reviderte KOSTRA-tall, kommunekonsern); 2024 som sammenligning. Kommunenr 5007 (Trøndelag), ~15 100 innbyggere (folketall-nevner 2025 = 15 112). SSB revidert 16.06.2026. Alle markeringer: **VISER** = tall med kilde · **TOLKNING** = vurdering. Språkregel: «indikasjon på effektiviseringspotensial» — aldri «sløsing».

Sammendrag for kommunestyret: drift over evne, omstilling i full bredde

VISER Namsos driver i 2025 **flere tjenester over behovsnivå**: sosialhjelp +19,5 mill, pleie og omsorg +10,2 mill, administrasjon +8,8 mill, barnevern +5,7 mill og barnehage +5,8 mill. To sektorer ligger klart **under** behov: grunnskole –13,4 mill og kommunehelse –12,2 mill. Samtidig er driftsøkonomien i ubalanse: netto driftsresultat er **–0,2 %**, disposisjonsfondet (8,6 %) er tappet for å dekke drift i 2023–2025, og netto lånegjeld er 87,4 %.

TOLKNING Namsos er et regionsenter med svakt fallende folketall som har **strukket inntektssiden til taket** — eiendomsskatt 3,9 av lovlig maksimum 4,0 ‰ — og likevel drevet over evne. Soliditeten er **driftsbåren og fallende, ikke fondssikret**: «sparegrisen» er brukt ned, og kommunen har varslet 42–48 mill/år i underskudd med et omstillingsbehov på ~100 mill (medieomtalt kuttliste 126 mill) i HØP 2026–2029. Fordi inntektssiden er uttømt, **må** omstillingen tas på utgiftssiden. To funn skiller seg ut: PLO-over-behov er kommunens egen diagnose («for raus tildelingspraksis» — en indikasjon på effektiviseringspotensial, kap. 2), mens kommunehelsen ser ut som *reell underdekning* med tilsynssvikt og dyre utskrivningsbøter (kap. 3).

2024 → 2025-utviklingen. Bildet er blitt *mer sammensatt*: pleie og omsorg gikk fra knapt over (+0,8) til klart over behov (+10,2 mill), barnehage fra +1,0 til +5,8, barnevern fra +4,9 til +5,7. Grunnskole snudde dramatisk fra over (+2,1) til klart under behov (–13,4), og kommunehelse falt videre fra –7,4 til –12,2 mill. Administrasjon falt kraftig fra +22,4 til +8,8 mill — det største enkeltskiftet i materialet, og en villet nedbemanning. Sosialhjelp lå stabilt høyt over behov (+19,0 → +19,5). 2025 er hovedåret; 2024 vises som sammenligning.

AVVIK MOT BEHOV, MILL KR/ÅR	PLO	GRUNNSK.	BARNEH.	KOM.HELSE	SOSIAL	BARNEV.	ADM.
2024 (revidert)	+0,8	+2,1	+1,0	–7,4	+19,0	+4,9	+22,4
2025 (revidert)	+10,2	–13,4	+5,8	–12,2	+19,5	+5,7	+8,8

Hovedbildet i fem punkter

- Drift over evne på en uttømt inntektsside** — NDR –0,2 %, disposisjonsfond 8,6 % brukt ned til drift, eiendomsskatt nær taket (3,9 av 4,0 ‰). Omstillingen må tas på utgiftssiden (kap. 4–5).
- PLO over behov er kommunens egen diagnose** (+10,2 mill, 676 kr/innb) — «for raus tildelingspraksis», en indikasjon på effektiviseringspotensial drevet av hjemmetjeneste og dyr bemanning (kap. 2).
- Kommunehelse under behov ser ut som underdekning** (–12,2 mill) — «millioner i bøter» for utskrivningsklare pasienter og tilsynssvikt, ikke villet effektivitet (kap. 3).
- Administrasjonsfallet (+22,4 → +8,8) er villet nedbemanning** — vedtatt kutt på ~40 administrative årsverk (kap. 5).
- Grunnskole snur til klart under behov** (–13,4 mill) — kraftig innstramming via foreslått skolenedleggelse, men grunnskolepoeng 42,5 tyder ikke på faglig sammenbrudd (kap. 5).

Det viktigste skillet i rapporten. Namsos har ikke ett problem, men to motsatt rettede: noen tjenester drives *over* behov fordi praksisen har vært for raus (PLO), mens andre drives *under* behov så stramt at

det gir forsvarlighetssvikt (kommunehelse). Spørsmålet kommunestyret bør stille er todelt: **hvor** ligger den reelle effektiviseringsmarginen (PLO-tildeling og bemanning), og **hvor** er kuttene allerede gått for langt (kommunehelse). Med inntektssiden tømt og fondet brukt ned er ROBEK-risikoen reell.

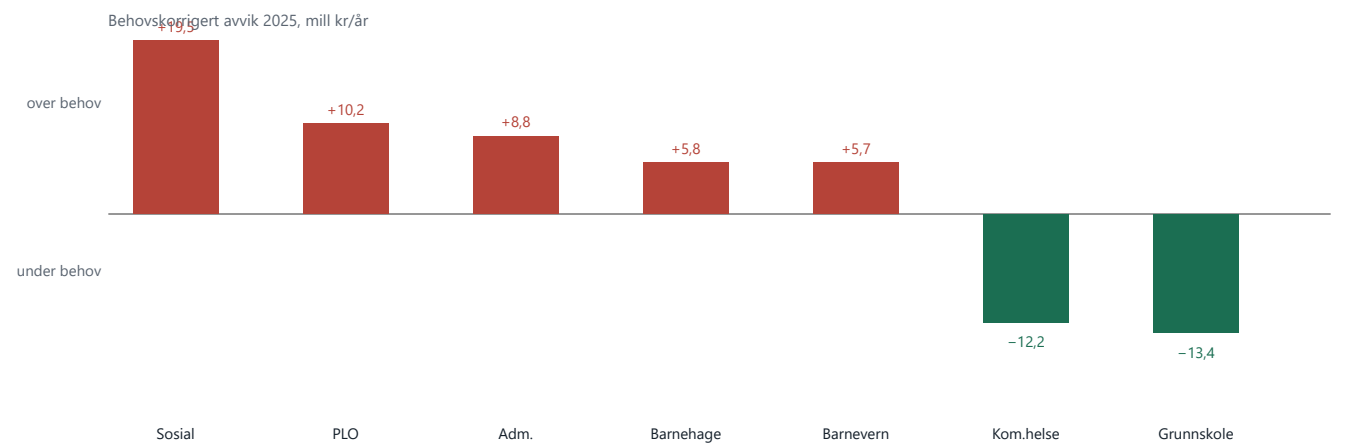
Behovskorrigerings mot Grønt hefte-kriteriene. Landssnitt PLO netto (Landet uten Oslo): 2024 27 195 → 2025 28 582 kr/innb. Kapittel 6 dokumenterer metode, kilder og forbehold — herunder hullene i kildegrunnlaget.

1 · Det behovskorrigerte bildet: fem over, to under behov

VISER Korrigert for utgiftsbehovet i inntektssystemet (Grønt hefte) driver Namsos i 2025 fem sektorer over behovsnivå og to klart under. Sosialhjelp ligger høyest over, grunnskole lavest under:

SEKTOR	AVVIK MILL 2025	KR/INNB 2025	AVVIK MILL 2024	RETNING
Sosial	+19,5	+1 289	+19,0	stabilt høyt over behov
Pleie og omsorg	+10,2	+676	+0,8	over behov, kraftig opp
Administrasjon	+8,8	+582	+22,4	over, men kraftig ned
Barnehage	+5,8	+384	+1,0	over behov, opp
Barnevern	+5,7	+377	+4,9	over behov, svakt opp
Kommunehelse	-12,2	-805	-7,4	under behov, dypere
Grunnskole	-13,4	-888	+2,1	var over, nå klart under

2025 hovedår (reviderte tall, kommunekonsern); 2024 som sammenligning. Forventet = behovsindeks × landssnitt; positivt avvik = over behovsnivå. Folketall-nevner 2025 = 15 112.

TOLKNING Mønsteret er todelt og ikke ett bredt overforbruk. På den ene siden ligger fem sektorer over behov — tyngst sosialhjelp (stabilt) og PLO (kraftig opp). På den andre siden snur grunnskolen fra over til klart under behov, og kommunehelsen faller dypere. Dette er en kommune i aktiv omstilling: administrasjon er allerede barbert (+22,4 → +8,8), grunnskolen strammes hardt inn, mens PLO og sosial fortsatt er de tunge utgiftspostene over behov. «Ostehøvel» er feil verktøy — den ville kuttet i kommunehelse som alt ligger under behov (kapasitetsrisiko), og spare for lite der den reelle marginen er (PLO-tildeling, kap. 2).

To kvalitative forbehold til behovsbildet. Avvik over behov kan være villet høyere prioritering *eller* en indikasjon på effektiviseringspotensial; avvik under behov kan være villet effektivitet *eller* underdekning. For Namsos peker kildene i ulik retning per sektor: PLO-over-behov er kommunens egen diagnose om «for raus tildelingspraksis» (effektiviseringspotensial), mens kommunehelse-under-behov ledsages av tilsynssvikt og utskrivningsbøter (underdekning). Grunnskolens snu til -13,4 mill er en reell, politisk omstridt innstramming, men grunnskolepoeng 42,5 tyder ikke på faglig sammenbrudd.

2 · Pleie og omsorg: kommunens egen diagnose — «for raus tildelingspraksis»

VISER PLO-brutto er **41 793 kr/innb** i 2025, og behovskorrigert ligger PLO **+10,2 mill (676 kr/innb) over behov** — opp fra knapt +0,8 mill i 2024. De hjemmebaserte tjenestene dominerer klart over institusjon. Drill-down på funksjon og art:

PLO-STRUKTUR 2025	KR/INNB	ARTER / NØKKELTALL 2025	VERDI
SUM PLO brutto	41 793	Lønn, kr/innb	33 945
— Institusjon (253+261)	17 482	Kjøp fra private, kr/innb	2 660
— Hjemmebaserte (254+257+258)	23 178	Refusjon ressurskrevende, kr/innb	4 527
herav hjemmetjeneste (257)	14 488	Brutto per institusjonsplass, kr	1 915 309
		Andel 80+ langtidsopphold	6,9 %

Landssnitt PLO netto (Landet uten Oslo): 2024 27 195 → 2025 28 582 kr/innb. Folketall-nevner 2025 = 15 112.

TOLKNING Den klareste forklaringen kommer fra kommunen selv. Omstillingsrapporten slår fast at «**Namsos kommune har en for raus tildelingspraksis innen helse og omsorg**», og at tidligere raushet har skapt «for høye forventninger til tjenestenivået». Dette peker på en reell **indikasjon på effektiviseringspotensial** i PLO, ikke på et udekket behov. Driveren er **hjemmetjenesten**, ikke institusjon: hjemmebaserte tjenester (23 178 kr/innb, herav funksjon 257 = 14 488) dominerer klart over institusjon (17 482) — konsistent med kommunens egen plan om å redusere **over 138 000 omsorgstimer** i hjemmetjenesten for å nærme seg landsnivået. Sykehjemmene skal styres etter en strengere pleiefaktor for å «halvere overtidsbruk og avvikle bruk av dyre vikarbyråer». Over-behovet drives altså av et høyt volum tildelte timer pluss dyr bemanningsdrift.

Bemanningsdrift og sykefravær (kvalitativt). Det høye legemeldte sykefraværet — **9,0 % mot 7,7 % nasjonalt** — henger plausibelt sammen med overtid og innleie i PLO som kommunen selv vil til livs. Høyt fravær → mer overtid/innleie → høyere PLO-kostnad er en selvforsterkende kostnadsmekanisme. Effektiviseringspotensialet ligger derfor i tildelingspraksis og bemanningsmiks, ikke i å presse forsvarlighetsgulvet ytterligere. Konkrete kutt rammer aktivitetstilbudet (foreslått avvikling av aktivitetstjenesten ved Namsos Helsehus), noe som har utløst lokale protester. **Forbehold:** vikarbruk/overtid er bekreftet som kutt mål, men ikke tallfestet i grunnlaget (kap. 6).

3 · Kommunehelse: under behov — men underdekning, ikke villet effektivitet

VISER Kommunehelse ligger markant under behov begge år: **–12,2 mill (–805 kr/innb) i 2025**, ned fra –7,4 mill i 2024. Mens grunnskolens innstramming er villet omstilling, peker flere tegn på at den lave kommunehelse-ressursen er **underdekning** snarere enn effektivitet.

TOLKNING Underdekningen har dyre bivirkninger og dokumenterte kvalitetskonsekvenser:

1. **«Millioner i bøter» for utskrivningsklare pasienter.** Kommunen betaler døgnbøter for pasienter den ikke har plass til å ta imot fra sykehuset — et klassisk symptom på for stram kapasitet i overgangen helse/omsorg. Det som spares på helsesiden, tas igjen som bøter og press oppstrøms.
2. **Tilsynssvikt ved Lonet avlastningsbolig.** Statsforvalteren i Trøndelag konkluderte (2022/2023) med **lovbrudd** på helse- og omsorgstjenesteloven § 4-1: «Namsos kommune sikrer ikke at barn ved Lonet avlastningsbolig får habilitering og opplæring i samsvar med sine behov» — knyttet til mangelfulle tiltaksplaner og svak ledelsesoppfølging.
3. **Tilsyn mot to leger.** Statsforvalteren opprettet tilsyn etter at tre demente kvinner ved Namsos helsehus fikk antipsykotika i månedsvis i strid med retningslinjene.

Lovbrudd treffer nettopp den underfinansierte sektoren. At den lave helse-/omsorgsressursen får kvalitetskonsekvenser, understøttes av to statlige tilsyn (Lonet-lovbrudd § 4-1; antipsykotika-tilsyn). Dette er det kvalitative korrelatet til at kommunehelse ligger 12,2 mill under behov: stram kapasitet med forsvarlighetspress. Ytterligere kutt her er **ikke** en indikasjon på effektiviseringspotensial — det er kapasitetsrisiko i en sektor som allerede svikter på forsvarlighet.

LAG 1 Gulvet er forsvarlighetskravet. Kommunehelse og pleietjenester er rettighets- og forsvarlighetsregulert; nivået kan ikke fritt presses ned mot et lavere behovstall uten å risikere nye lovbrudd. Den reelle handlingsromslogikken i Namsos er derfor asymmetrisk: **effektiviseringsmarginen ligger i PLO** (tildelingspraksis og bemanning, kap. 2), mens **kommunehelse trolig trenger styrking, ikke kutt** — ellers vokser døgnbøtene og tilsynsrisikoen videre.

Hvorfor dette er et hovedfunn. Det er fristende å lese «under behov» som god økonomistyring. For kommunehelse i Namsos er det motsatt: under-behovet ledsages av bøter og lovbrudd, og er dermed et varsel om at innstramningen allerede har gått for langt på ett område — samtidig som den ikke har gått langt nok der den burde (PLO).

4 · Finans: driftsbåren skjørhet, ikke fondsbåren soliditet

% AV BRUTTO DRIFTSINNTEKTER	2025	REFERANSE / KOMMENTAR
Netto driftsresultat	-0,2	underskudd; langt under TBU-anbefaling 1,75 %
Disposisjonsfond (KOSTRA, konsern)	8,6	tappet til drift i 2023–2025; fallende og driftsbåret
Netto lånegjeld	87,4	høy; begrenser handlingsrommet
Sykefravær (legemeldt, ansatte)	9,0	over landssnitt 7,7 %; kobles til PLO-bemanning (kap. 2)

Reviderte tall (KOSTRA, kommunekonsern). Eiendomsskatt 3,9 av lovlig maksimum 4,0 % — nær taket.

Sparegrisen er brukt ned — det viktigste finansbildet. Disposisjonsfondet på 8,6 % ser greit ut, men er **tappet for å dekke løpende drift i 2023, 2024 og 2025** (VISER/kvalitativ kilde). NDR er -0,2 % — kommunen driver altså i underskudd. Soliditeten er **driftsbåren og fallende**, det motsatte av en fondsbasert buffer. I økonomiplanen ble det varslet 42–48 mill/år i underskudd hvis driften fortsatte, med «sparegrisen» tom i løpet av perioden. I HØP 2026–2029 er omstillingsbehovet anslått til **~100 mill** (medieomtalt kuttliste 126 mill). Dette er vedvarende ubalanse, ikke en engangskrise.

VISER Netto lånegjeld er 87,4 %, og eiendomsskatten er allerede tatt ut nær taket — 3,9 av lovlig maksimum 4,0 %, for bolig, fritidsbolig og næring. Sykefraværet er 9,0 % mot 7,7 % nasjonalt.

TOLKNING Kombinasjonen er krevende: **uttømt inntektsside** (eiendomsskatt nær taket), **nedbrukt fond** (8,6 %, driftsbåret), **underskudd** (NDR -0,2 %) og **høy gjeld** (87,4 %). Fordi inntektssiden ikke kan strekkes nevneverdig mer, **må** hele tilpasningen tas på utgiftssiden — det forklarer den brede, smertefulle omstillingen (kap. 5). ROBEK-risikoen er reell, selv om ROBEK-status ikke er entydig bekreftet i grunnlaget (kap. 6).

Den ærlige lesningen. Namsos er ikke en formuende kommune med en buffer å tære på — den er en kommune som *allerede* har tært på bufferen for å holde driften gående. «8,6 % fond» og «NDR -0,2 %» bør leses sammen: et fond på vei nedover og en drift i minus. Det som holder kommunen fra ROBEK er omstillingsprogrammets gjennomføring, ikke en finansiell reserve.

5 · Handlingsrom: bred omstilling, villet nedbemanning og betent skolestruktur

VISER Namsos gjennomfører en bred omstilling på utgiftssiden. Tre grep peker seg ut i tallene og kildene: et stort **administrasjonsfall** (+22,4 → +8,8 mill), en kraftig **grunnskoleinnstramming** (+2,1 → -13,4 mill) og planlagt reduksjon i PLO (over 138 000 omsorgstimer, kap. 2).

TOLKNING Administrasjonsfallet er **villet nedbemanning**: et vedtak om å kutte ~40 årsverk blant administrativt ansatte («kontorfolket») er omtalt politisk. Det største enkeltskiftet i materialet er altså målrettet, ikke tilfeldig — og en relativt «smertefri» sparepost sammenlignet med tjenstekutt. Grunnskolesnu (-13,4 mill) drives av den mest betente kuttsaken: foreslått nedleggelse av bl.a. Sørenget skole og Namsos barneskole, med sterke lokale reaksjoner. Grunnskolepoeng 42,5 og gruppestørrelse 15,4 tyder ikke på faglig sammenbrudd, men innstrammingen er reell og politisk omstridt.

Inntektssiden: allerede uttømt

GREP	LAG	STATUS	FRIKSJON
11 Eiendomsskatt — allerede tatt ut nær taket (3,9 av 4,0 ‰)	Inntekt	nær uttømt	svært høy

VISER Namsos har eiendomsskatt på tilnærmet maksimal sats — 3,9 av lovlig maksimum 4,0 ‰ — for bolig, fritidsbolig og næring. **TOLKNING** I motsetning til velstående kommuner uten eiendomsskatt har Namsos **ingen vesentlig uutnyttet inntektsopsjon**. Inntektssiden er allerede strukket, og kommunen kan ikke lukke driftsgapet ved å øke eiendomsskatten nevneverdig. Det forsterker bildet av en kommune som er *nødt* til å kutte i tjenester. Sosialhjelp ligger stabilt høyt over behov (~19 mill), men forklares trolig eksogent — regionsenterfunksjon, flyktningsbosetting og levekår (TOLKNING; Namsos-spesifikk dokumentasjon er tynn, kap. 6).

Handlingsromslogikken. Med inntektssiden uttømt og fondet nedbrukt står valget på utgiftssiden — men det er asymmetrisk. Den reelle effektiviseringsmarginen ligger i **PLO-tildeling og bemanning** (kommunens egen diagnose, kap. 2) og i fortsatt administrativ nedbemanning. Derimot er **kommunehelse** et område der ytterligere kutt er kapasitetsrisiko med tilsynssvikt (kap. 3), og **grunnskolen** et politisk betent valg der innstrammingen allerede er kraftig. Dette er **politiske prioriteringsvalg**, og hvert kutt bør vurderes mot hvor sektoren ligger an mot behovsnivå og forsvarlighetsgulv.

6 · Metode, kvalitetssikring og forbehold

VISER / TOLKNING-skillet

Gjennom hele rapporten skiller vi **VISER** (tall med kilde) fra **TOLKNING** (vurdering). De behovskorrigerte avvikene, PLO-drill-down, finansindikatorene, sykefraværet og eiendomsskattesatsen er VISER. Forklaringen på PLO-over-behovet («for raus tildelingspraksis»), vurderingen av kommunehelse som underdekning, og lesningen av administrasjonsfallet som villet nedbemanning er TOLKNING — forankret i kommunens egne dokumenter, Statsforvalterens tilsyn og lokal medieomtale. Språkregelen er konsekvent: «indikasjon på effektiviseringspotensial» — aldri «sløsing».

Kilder

- **SSB / KOSTRA** — reviderte 2025-tall, kommunekonsern (publisert 16.06.2026); behovskorrigeret avvik, PLO-funksjons- og artsdata, finansindikatorer (NDR -0,2 %, disposisjonsfond 8,6 %, netto lånegjeld 87,4 %).
- **Grønt hefte (KDD)** — utgiftsbehov/kostnadsnøkler for behovskorrigeringen.
- **Namsos kommune** — handlings- og økonomiplan 2026–2029, omstillingsrapport («for raus tildelingspraksis», -138 000 omsorgstimer, strengere pleiefaktor), eiendomsskattevedtak (3,9 %).
- **Helsetilsynet / Statsforvalteren i Trøndelag** — tilsyn Lonet avlastningsbolig 2022/2023 (lovbrudd hol. § 4-1); tilsyn mot to leger etter antipsykotika-bruk ved Namsos helsehus.
- **Namdalsavisa m.fl.** — kuttliste 126 mill, vedtatt nedbemanning ~40 årsverk, foreslått skolenedleggelse (Sørenget/Namsos barneskole), varslet underskudd 42–48 mill/år.

Forbehold og hull (ærlig om hva som ikke ble funnet)

1. **Kommunens egne sektortall lot seg ikke maskinlese.** Årsmelding 2024 og HØP-PDF-ene (Framsikt) er komprimerte PDF-er; konkrete merforbruk per sektor i kroner fra kommunens eget regnskap er *ikke* bekreftet direkte. Det er derfor ingen identifisert avstemmingsKONFLIKT mot VISER — kun bekreftende retning. Dette er en svakhet å være ærlig om.
2. **ROBEK-status er ikke entydig bekreftet.** Tegnene (nedbrukt fond, varslede underskudd, NDR -0,2 %) peker mot risiko, men ingen kilde sier eksplisitt at Namsos ER registrert i ROBEK per 2025. Bør verifiseres mot Statsforvalterens/KMDs ROBEK-liste.
3. **Sosialhjelp-over-behov er ikke Namsos-spesifikt forklart.** Kun generell Trøndelags-/Statsforvalter-omtale av økte sosialhjelpsutgifter; levekårs-/flyktningforklaringen er TOLKNING, ikke dokumentert for Namsos.
4. **Barnevern over behov (+5,7 mill) er ikke kvalitativt forklart.** Ingen forvaltningsrevisjon eller tilsyn av barnevern i nye Namsos ble lokalisert.
5. **Vikarbruk/overtid** er bekreftet kvalitativt som kutt mål, men ikke tallfestet. Ingen fersk, bred forvaltningsrevisjon av økonomistyring eller PLO for nye Namsos ble funnet (eneste personalrevisjon er fra gamle Namsos 2017–2018, irrelevant for dagens sektorøkonomi).

Hva analysen bevisst ikke gjør. Den anbefaler ikke flat ostehøvel — kommunehelse ligger alt under behov med tilsynssvikt (kapasitetsrisiko), mens den reelle marginen ligger i PLO-tildeling. Den leser ikke 8,6 %-fondet som fritt handlingsrom (det er nedbrukt og driftsbåret), og den tolker ikke PLO-over-behovet som «sløsing», men som en indikasjon på effektiviseringspotensial kommunen selv har erkjent. Hovedfunnene — PLO som erkjent effektiviseringspotensial og kommunehelse som reell underdekning

— og hovedforbeholdet — at kommunens egne sektortall ikke lot seg avstemme direkte — er rapportens viktigste lesninger.

Kilder: SSB/KOSTRA (reviderte 2025-tall, kommunekonsern, publisert 16.06.2026) · Grønt hefte 2025/2026 (KDD) · Namsos kommunes HØP 2026–2029 og omstillingsdokumenter · Helsetilsynet/Statsforvalteren i Trøndelag (Lonet-tilsyn 2022/2023; antipsykotika-tilsyn) · Namdalsavisa. Hovedår 2025; 2024 som sammenligning. Analysen følger VISER/TOLKNING-sketlet og språkregelen om «effektiviseringspotensial».